

Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte

Grao en Educación Infantil

Materias

Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P02G110V01908	Aspectos didácticos e organizativos da educación especial	1c	6
P02G110V01909	Bases pedagóxicas da educación especial	1c	6
P02G110V01910	Didáctica da relixión católica	1c	6
P02G110V01911	Didáctica das matemáticas para a educación infantil	1c	6
P02G110V01912	Xogo na educación infantil	1c	6
P02G110V01928	A linguaxe corporal	1c	6
P02G110V01929	Actividade física e diversidade na educación infantil	1c	6
P02G110V01939	Didáctica da lingua estranxeira: Francés	2c	6
P02G110V01944	Música nas culturas	1c	6
P02G110V01945	Expresión corporal e danza	1c	6
P02G110V01981	Prácticas externas: Practicum	An	48
P02G110V01991	Traballo de Fin de Grao	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS**Aspectos didácticos e organizativos da educación especial**

Materia	Aspectos didácticos e organizativos da educación especial			
Código	P02G110V01908			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua de impartición				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				

----- GUÍA DOCENTE NON PUBLICADA -----

DATOS IDENTIFICATIVOS**Bases pedagógicas da educación especial**

Materia	Bases pedagógicas da educación especial			
Código	P02G110V01909			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua de impartición				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				

----- GUÍA DOCENTE NON PUBLICADA -----

DATOS IDENTIFICATIVOS**Didáctica da relixión católica**

Materia	Didáctica da relixión católica			
Código	P02G110V01910			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Fernandez Nuñez, Casimiro Jose			
Profesorado	Fernandez Nuñez, Casimiro Jose			
Correo-e	psanjuan@planalfa.es			
Web				
Descrición xeral	Esta asignatura ensina a evolución relixiosa en el tramo infantil			

Competencias

Código	
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C5	Saber promover a adquisición de hábitos en torno á autonomía, a liberdade, a curiosidade, a observación, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e de límites, o xogo simbólico e heurístico
C6	Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.
C10	Crear e manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo.
C12	Promover e colaborar en accións dentro e fóra da escola, organizadas por familias, concellos e outras institucións con incidencia na formación cidadá.
C19	Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación e saber ser flexible no exercicio da función docente.
C21	Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.
C22	Atender as necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.
C23	Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e a mellóraa en educación infantil.
C29	Valorar a importancia do traballo en equipo
C37	Adquirir coñecementos sobre a evolución do pensamento, os costumes, as crenzas e os movementos sociais e políticos ao longo da historia.
C54	Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.
C60	Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita

D9	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D14	Compromiso ético
D16	Adaptación a novas situacións
D18	Lideranza

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Coñecer os desenvolvementos da *psicología evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6. Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, *psicomotoras, *comunicativas, sociais, *afectivas, así como os valores propios desta etapa	B1 B4 B8	C6 C10 C21 C29 C60	D1 D3 D11 D14 D18
Adquirir coñecementos sobre a evolución do pensamento, os costumes, a crenzas e os movementos sociais e políticos ao longo da historia	B5 B9	C10 C22 C54	D1 D2 D3 D11 D12 D14
Crear e manter lazos de comunicación coas familias para *incidir *eficazmente no proceso educativo	B4 B9 B12	C12 C22 C60	D1 D2
Elaborar propostas *didácticas que *fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades *motrices, o debuxo e a creatividade	B6 B9	C12 C23	D1 D3 D14 D16
Analizar as linguaxes *audiovisuales e as súas *implicacións educativas. *Promover a sensibilidade relativa á expresión plástica e á creación artística	B5 B6 B11	C6 C10 C19 C37	D1 D3 D9 D14
Situar o ensino relixioso no conxunto da actividade educativa da escola	B5 B6 B11	C5 C12 C23	D1 D3 D14
Aplicar e utilizar os métodos e instrumentos adecuados ao ensino dos contidos teolóxicos da Educación Infantil	B5 B9 B11	C5 C6 C12 C21 C23	D1 D3 D9 D12

Contidos

Tema	
Bloque 1. Estudo da *psicología infantil no *referente ao campo relixioso.	- *Pedagogía relixiosa en xeral
Bloque 2. Principais cuestións da *pedagogía da Relixión, tendo *encuenta a práctica docente e a *secuenciación dos contidos do área.	- O ensino da Relixión no nivel *escolar
Bloque 3. Temas específicos da *didáctica da Relixión da *didáctica infantil e a súa aplicación aos distintos núcleos de contido, en particular a *laenseñanza da Biblia, dos *sacramentos, os valores e moral católica.	Distinción e *complementariedad entre ensino relixioso e *catequesis
Bloque 4. Liñas de investigación actuais en *didáctica da Relixión *y posibles vías de investigación para o futuro.	- Esquemas *didácticos para o desenvolvemento do ensino relixioso neste período

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	22.5	22.5	45
Resolución de problemas e/ou exercicios	12	12	24
Traballos de aula	6	6	12
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	42	45
Resolución de problemas e/ou exercicios	12	12	24

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición de contidos da materia con apoio de material escrito
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de casos prácticos relacionados coa materia
Traballos de aula	Resolución de casos prácticos relacionados coa materia

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia
Resolución de problemas e/ou exercicios	Planteamiento, análise, resolución e debate dun problema ou exercicio relacionado ca temática da materia
Traballos de aula	Realización de traballos de aula co asesoramento e tutela do profesor
Probas	Descrición
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Pruebas escritas ou orais de resposta longa que manifesten os saberes dos alumnos/as na materia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Planteamiento, análise, resolución e debate dun problema ou exercicio relacionado ca temática da materia

Avaliación					
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Traballos de aula	Comentarios de texto	10	B1 B4	C6	D1 D9
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Unha proba teórico-práctica sobre os contidos	80	B1 B4	C5	D1 D3
Resolución de problemas e/ou exercicios	Cuestións candentes *socioreligiosas	10		C12	D1 D2

Outros comentarios sobre a Avaliación

Convocatoria ordinaria: Se laborará un traballo, baixo a supervisión do profesor, dun dos temas desenvolvidos en clase, realizando unha unidade didáctica do mesmo, de utilidade practica á hora de impartir o ensino relixioso escolar. Na segunda convocatoria (xullo) teranse en conta as prácticas levadas a cabo na aula e entregarse un traballo consensuado co profesor.

Polo que se refire aos alumnos NON ASISTENTES, completarse o mesmo traballo cun exame escrito sobre os outros temas que aparecen no programa, a porcentaxe neste caso será do 50/50.

Bibliografía. Fontes de información

- DOCUMENTOS OFICIAIS DO MAXISTERIO DA IGREXA CATÓLICA que serán proporcionados en clase

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Didáctica das matemáticas para a educación infantil**

Materia	Didáctica das matemáticas para a educación infantil			
Código	P02G110V01911			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Matemáticas			
Coordinador/a	Guevara Junquera, Santiago			
Profesorado	Guevara Junquera, Santiago			
Correo-e	guevara@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia contribúe á capacitación para educar a nenos e nenas da etapa infantil na área curricular de matemáticas. Está orientada ao estudo do desenvolvemento das capacidades de nenos e nenas nos aspectos lóxico-matemáticos, dos bloques de contido do currículo, da metodoloxía, e os recursos e materiais para o ensino das matemáticas na Educación Infantil.			

Competencias

Código	
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C33	Coñecer os fundamentos científicos, matemáticos e tecnolóxicos do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes .
C34	Coñecer estratexias didácticas para desenvolver representacións numéricas e nocións espaciais, geométricas e de desenvolvemento lóxico.
C41	Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da información e a comunicación.
C55	Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D5	Coñecemento de informática
D6	Capacidade de xestión da información

D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D10	Traballo nun contexto internacional
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D18	Lideranza
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor
D21	Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
2. Coñecer estratexias didácticas para desenvolver os contidos matemáticos do currículo: representacións numéricas, nocións espaciais e xeométricas, nocións sobre magnitudes, e para o desenvolvemento do pensamento matemático.	B1	C33	D1
	B2	C34	D2
	B3	C41	D3
	B4		D5
	B5		D6
	B6		D7
	B7		D8
	B8		D10
	B9		D12
	B10		D13
	B11		D15
	B12		D16
3. Coñecer materiais e recursos para o ensino das matemáticas. Ser capaz de seleccionar, avaliar e crear novos materiais.	B1	C33	D1
	B2	C34	D2
	B3	C41	D5
	B4	C55	D6
	B5		D7
	B6		D8
	B7		D9
	B8		D11
	B9		D12
	B10		D13
	B11		D16
	B12		D17
4. Adquirir capacidade crítica para analizar as directrices oficiais, en especial os currícula de matemáticas, e para adaptarse a novas situacións.	B1	C33	D1
	B2	C34	D2
	B5		D6
	B6		D8
	B8		D10
	B9		D12
	B10		D13
	B12		D14
			D15
			D16
			D18
			D20
		D21	

5. Ser capaz de entender, interpretar e desenvolver situacións de ensinanza/aprendizaxe nas que interveñan aspectos das matemáticas.	B1	C33	D1
	B2	C34	D2
	B3	C41	D5
	B4	C55	D6
	B6		D8
	B7		D10
	B8		D13
	B9		D14
	B11		D15
	B12		D16
			D17
			D18
		D20	
		D21	
6. Saber utilizar o xogo como principal recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.	B1	C33	D2
	B2	C34	D5
	B3	C41	D7
	B4	C55	D8
	B6		D11
	B7		D13
	B8		D15
	B11		D16
			D17
			D19
			D20
		D21	
7. Ser capaz de promover e avaliar o desenvolvemento do pensamento matemático.	B1	C33	D1
	B2	C34	D2
	B5	C41	D6
	B9	C55	D8
	B10		D12
	B11		D13
	B12		D14
			D18
			D21
8. Asumir a necesidade de desenvolvemento profesional continuo, mediante a autoavaliación da propia práctica e a investigación.	B1	C33	D1
	B7	C34	D2
	B9		D6
	B11		D8
	B12		D9
			D10
			D11
			D12
			D13
			D14
			D15
		D16	
		D18	
		D19	
		D20	
		D21	

Contidos

Tema	
BLOQUE 1: DESENVOLVEMENTO DO PENSAMENTO MATEMÁTICO.	1.1. A importancia da Educación Infantil. 1.2. Teorías de aprendizaxe.
1. As matemáticas e a Educación Infantil.	1.3. Sentido da educación matemática na Educación Infantil.
2. O desenvolvemento dos conceptos numéricos.	2.1. A aprendizaxe dos conceptos aritméticos. 2.2. Desenvolvemento dos conceptos numéricos. 2.3. O desenvolvemento da capacidade de sumar e restar. 2.4. A representación e o significado dos números. 2.5. Comentario final sobre a Aritmética.
3. O pensamento espacial.	3.1. Introducción. Importancia do pensamento espacial. 3.2. O concepto de espazo. 3.3. A teoría de van Hiele. 3.4. Desenvolvemento dalgúns conceptos espaciais. 3.5. Conclusións sobre a representación do espazo.

4. As magnitudes e a medida.	4.1. As magnitudes e a medida. Adquisición dos conceptos de magnitude e medida. Estadios principais. 4.2. Lonxitude. 4.3. Masa e peso. 4.4. Volume e capacidade. 4.5. Tempo e diñeiro. 4.6. Conclusións sobre magnitude e medida.
BLOQUE 2: DIDÁCTICA DA MATEMÁTICA NA EDUCACIÓN INFANTIL. 5. O proceso de ensinanza □ aprendizaxe.	5.1. Ensinanza e aprendizaxe. 5.2. A aprendizaxe de conceptos matemáticos. 5.3. A aprendizaxe en matemáticas segundo Dienes. 5.4. A teoría de situacións de Brousseau. 5.5. O ensino da Matemática na Educación Infantil.
6. Obxectivos e contidos matemáticos no currículo da educación infantil.	6.1. Obxectivos da educación en matemáticas 6.2. Contidos de matemáticas na educación infantil. 6.2. O panorama internacional. Directrices oficiais.
7. Recursos e materiais.	7.1. O xogo e a educación en matemáticas. 7.2. O obradoiro de matemáticas. 7.3. Os recursos e os materiais na educación infantil. 7.4. Os materiais para as matemáticas. 7.5. Fontes e bibliografía.
8. A actividade matemática na Educación Infantil.	8.1. Os problemas. A comunicación. O razoamento. As Conexións. 8.2. Propiedades e relacións de obxectos e coleccións. 8.3. O número. 8.4. Formas, orientación e representación no espazo. 8.5. A medida.
9. Organización dos contidos.	9.1. Organización e desenvolvemento dos contidos. 9.2.- A globalización e as conexións con outros bloques. 9.3.- Secuenciación dos contidos.
10. A avaliación en matemáticas.	10.1. Funcións, fases e instrumentos para a avaliación.
11. As matemáticas e a educación especial.	.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	4	0	4
Sesión maxistral	38	70	108
Titoría en grupo	2	0	2
Traballos tutelados	0	20	20
Presentacións/exposicións	8	0	8
Obradoiros	6	0	6
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Introdución e presentación da materia. Reparto da documentación base. Referencias bibliográficas recomendadas. Información sobre os traballos en grupo e os temas. Formación dos grupos e escolla do traballo. Pautas e métodos para a exposición dos traballos. Calendario das exposicións.
Sesión maxistral	Presentación e explicación dos contidos do temario. Síntese e reflexión sobre os contidos. Presentación de materiais para o ensino da matemática. O estudante incorporará ao seu caderno de traballo o desenvolvemento do temario e os documentos que entregue o profesor.
Titoría en grupo	Os grupos de traballo informarán ao profesor sobre o tema escollido. O profesor dará as indicacións pertinentes e aconsellará sobre a mellor forma de presentalo e expoñelo.
Traballos tutelados	Os estudantes formarán grupos para traballar e expoñer un tema monográfico de Didáctica da Matemática na Educación Infantil. Os temas serán propostos polo profesor e escollidos polos grupos. Poden ser propostos outros temas sempre que sexan sometidos á consideración do profesor. Cada grupo informará ao profesor do tema escollido, os integrantes do grupo e a bibliografía inicial. Os traballos se irán asignando por rigorosa orde de solicitude.

Presentacións/exposicións O calendario para as exposicións será establecido polo profesor segundo criterios académicos que dará a coñecer aos estudantes.
 Deberán entregar ao profesor unha copia escrita así como un resumo do mesmo en soporte informático.
 Os traballos serán expostos de forma oral por todos os membros do grupo sendo obrigatoria a asistencia a todas as exposicións.
 Na aula se propiciará a reflexión e discusión sobre os temas expostos.
 Os resumos de todos os traballos expostos quedará a disposición dos estudantes para que podan incorporalos ao seu caderno de traballo.

Obradoiros Exposición, coñecemento e traballo directo con diferentes xogos de regras e materiais manipulativos para a matemática na Educación Infantil.
 Consulta e estudo da súa utilidade.
 Apuntamentos e recollida de información que será incorporada ao caderno de traballo.
 A asistencia é obrigatoria. O seu control sera mediante sinatura.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Titoría en grupo Cada grupo informará ao profesor do estado de desenvolvemento do tema de traballo, e poderán consultar e recibir información complementaria para a súa mellor presentación e exposición. Nas horas de titoría individualizada que se determinen, os estudantes poderán consultar co profesor as dúbidas, tanto teóricas como prácticas, que se lle presenten sobre a materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Traballos tutelados	Para a avaliación dos traballos se terán en conta os seguintes criterios: - O tipo de traballo e o seu grao de dificultade: interese do tema, bibliografía consultada e idioma, etc. - A corrección do documento e o seu resumo: boa estruturación, corrección na presentación e a escritura, bibliografía, construción de materiais, experimentación, resumo ben elaborado, etc.	15	B1 B2 B3 B4 B6 B7 B9	C33 C34 C41 C55	D1 D2 D3 D6 D8 D9 D11 D13 D15 D16 D17 D20 D21
Presentacións/exposicións	Para a avaliación da exposición dos traballos se terán en conta os seguintes criterios: - A exposición oral e a presentación: cohesión do grupo, claridade na exposición, utilización de medios informáticos, emprego de materiais, conclusións, etc. - A asistencia a todas as exposicións. O seu control será mediante sinatura. - A intervención na aula sobre o tema exposto ou nos debates posteriores.	15	B5 B6	C33 C34 C41 C55	D1 D3 D5 D8 D9 D11 D13 D18 D21
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1º Bloque: tres apartados dos temas impartidos. Un de cada tema. 2º Bloque: cinco cuestións sobre os temas impartidos. Cada unha terá diferente peso segundo o seu grao de amplitude e dificultade. Os estudantes saberán no momento da proba a cualificación máxima de cada unha delas. Criterios de avaliación: - Adquisición do coñecemento das cuestións propostas. - Claridade na exposición, e corrección na redacción e a escritura. - Utilización correcta de conceptos matemáticos. - Capacidade para aplicar o coñecemento teórico.	70	B1 B2 B3 B6	C33 C34 C41	D3 D13 D15 D17 D21

Outros comentarios sobre a Avaliación

A cualificación final da materia será a suma das obtidas no traballo (cualificación de 0 a 3) e na proba individual escrita (cualificación de 0 a 7).

O exame constará de dúas partes, unha por cada un dos bloques de contido teórico da materia.

Avaliación voluntaria durante o curso: unha proba escrita de cada un dos bloques do temario. As dúas partes deben ser aprobadas de forma independente para liberar materia do exame final.

Os estudantes que non se integren nos grupos de traballo das clases prácticas ou non cumpran os requisitos establecidos como criterios de avaliación terán como única opción o exame (cualificación de 0 a 7), sendo a cualificación obtida a súa cualificación final da materia.

Co mesmo criterio, os que non se presenten ao exame terán como cualificación final a obtida no traballo.

SEGUNDA CONVOCATORIA E SEGUINTE

Os estudantes que non superen a materia deberán pasar un novo exame (de 0 a 7). A cualificación que obtiveran no traballo (de 0 a 3) no curso correspondente será engadida á nova cualificación.

Bibliografía. Fontes de información

DICKSON, L.; BROWN, M. ; GIBSON, O., **El aprendizaje de las matemáticas**, 1991,

CHAMORRO, M^a. DEL C. (Cordinadora), **Didáctica de las Matemáticas para Educación Infantil**, 2005,

CASCALLANA, M.T., **Iniciación a las matemáticas. Materiales y recursos**, 2002,

N.C.T.M., **Principios y estándares para la Educación Matemática**, 2003,

BERDONNEAU, C., **Matemáticas Activas (2-6 años)**, 2007,

- **ALSINA, C.; BURGUES, C.; FORTUNY, J.M. (1987) : *Invitación a la didáctica de la geometría*. Síntesis. Madrid.**

Síntesis. Madrid.

- **MARTIN, F. (2003) : *Apprentissages mathématiques: jeux en maternelle*. CRDP Aquitaine. Bordeaux.**

- **RICO, L.; CASTRO, ENC. ; CASTRO, ENR. (1987): *Números y operaciones*. Síntesis. Madrid.**

OS DOCUMENTOS OFICIAIS do Ministerio de Educación e da Consellería de Educación resultan de imprescindible lectura así como as obras onde se desenvolven as directrices oficiais para a Educación Infantil.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Matemáticas para mestres: Educación infantil/P02G110V01602

Outros comentarios

Non é necesario, para cursar esta materia, ter superado a de Matemáticas para Mestres.

A Didáctica das matemáticas resulta imprescindible para poder completar a formación que todo profesional competente en Educación Infantil necesita.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xogo na educación infantil**

Materia	Xogo na educación infantil			
Código	P02G110V01912			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Novo Carballal, Antonio Figueira Rodriguez, Alberto			
Profesorado	Figueira Rodriguez, Alberto Novo Carballal, Antonio			
Correo-e	afigueira@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias

Código	
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C1	Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período 0-6, no contexto familiar, social e escolar.
C2	Coñecer os desenvolvementos da psicología evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6.
C3	Coñecer os fundamentos de atención temprana.
C4	Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.
C5	Saber promover a adquisición de hábitos en torno á autonomía, a liberdade, a curiosidade, a observación, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e de límites, o xogo simbólico e heurístico
C6	Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.
C7	Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.
C9	Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades.
C12	Promover e colaborar en accións dentro e fóra da escola, organizadas por familias, concellos e outras institucións con incidencia na formación cidadá.

- C13 Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e intergeneracionais; multiculturalidad e interculturalidad; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sostenible.
- C15 Coñecer os principios básicos dun desenvolvemento e comportamento saudables.
- C16 Identificar trastornos no sono, a alimentación, o desenvolvemento psicomotor, a atención e a percepción auditiva e visual.
- C17 Colaborar cos profesionais especializados para solucionar devanditos trastornos.
- C18 Detectar carencias afectivas, alimenticias e de benestar que perturben o desenvolvemento físico e psíquico adecuado dos estudantes.
- C19 Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación e saber ser flexible no exercicio da función docente.
- C20 Valorar a importancia da estabilidade e a regularidad na contorna escolar, os horarios e os estados de ánimo do profesorado como factores que contribúen ao progreso armónico e integral dos estudantes.
- C21 Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.
- C22 Atender as necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.
- C23 Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e a mellóraa en educación infantil.
- C24 Dominar as técnicas de observación e rexistro.
- C25 Abordar análise de campo mediante metodoloxía observacional utilizando tecnoloxías da información, documentación e audiovisuales.
- C26 Saber analizar os datos obtidos, comprender críticamente a realidade e elaborar un informe de conclusións.
- C27 Situar a escola infantil no sistema educativo español, no contexto europeo e no internacional.
- C29 Valorar a importancia do traballo en equipo
- C32 Valorar a relación persoal con cada estudante e a súa familia como factor de calidade da educación.
- C40 Promover o interese e o respecto polo medio natural, social e cultural a través de proxectos didácticos adecuados
- C41 Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da información e a comunicación.
- C43 Favorecer as capacidades de fala e de escritura.
- C44 Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita.
- C45 Coñecer a tradición oral e o folklora.
- C53 Coñecer os fundamentos musicais, plásticos e de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
- C54 Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.
- C55 Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.
- C56 Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.
- C57 Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas.
- C59 Adquirir un coñecemento práctico do aula e da xestión da mesma.
- C60 Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
- C61 Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.
- C62 Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.
- C63 Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.
- C64 Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación que se poidan establecer nun centro
- C65 Regular os procesos de interacción e comunicación en grupos de estudantes de 0-3 anos e de 3-6 anos.
- C66 Coñecer formas de colaboración cos distintos sectores da comunidade educativa e da contorna social.
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Comunicación oral e escrita
- D4 Coñecemento de lingua estranxeira
- D5 Coñecemento de informática
- D6 Capacidade de xestión da información
- D7 Resolución de problemas
- D8 Toma de decisións
- D9 Traballo en equipo
- D10 Traballo nun contexto internacional
- D11 Habilidades nas relacións interpersoais
- D12 Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
- D13 Razoamento crítico
- D14 Compromiso ético
- D15 Aprendizaxe autónoma
- D16 Adaptación a novas situacións

D17	Creatividade
D18	Lideranza
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor
D21	Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe			
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
1. Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.	B5	C1	D2
	B6	C2	D7
	B10	C4	D11
	B11	C5	D12
	B12	C6	D15
		C7	D16
		C12	D17
		C13	D18
		C15	
		C16	
		C17	
		C18	
		C19	
		C20	
		C22	
	C23		
	C29		
	C54		
	C55		
2. Saber utilizar o xogo como principal recurso didáctico e utilízalo para o proceso de autonomía persoal	B2	C1	D1
	B4	C2	D3
	B11	C4	D4
		C5	D5
		C7	D8
		C9	D9
		C19	D11
		C21	D12
		C22	D13
		C24	D14
		C32	D19
		C40	D20
		C41	D21
		C44	
		C45	
	C53		
	C54		
	C55		
	C56		
	C59		
	C65		
3. Potenciar os nenos e nenas o coñecemento e control do seu corpo e as súas posibilidades motrices mediante o xogo.	B1	C1	D7
	B7	C3	D8
	B8	C5	D14
	B9	C9	D15
	B11	C15	D16
		C16	D17
		C22	D18
		C29	D19
		C40	D20
		C45	
		C54	
		C55	
	C57		
	C62		
	C63		
	C64		
	C66		

4. Promover o xogo simbólico e de representación de roles como principal medio de coñecemento da realidade social.	B5	C1 C9 C15 C16 C25 C26 C55 C56 C60 C61	D6 D9 D10 D11 D12 D20 D21
5. Ser capaz de utilizar os xogos como medio para promover a comprensión da realidade.	B9 B12	C1 C2 C3 C5 C9 C17 C19 C27	D1 D7 D13 D14 D17
6. Diseñar actividades encamiñadas ao desenvolvemento das habilidades motrices.	B3	C7 C15 C22 C25 C26 C43 C45 C55 C59	D1 D2 D7 D8 D9 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D20 D21

Contidos

Tema	
1. BLOQUE 1; Concepto e fundamentos do xogo na idade infantil.	Concepto e fundamentos.
2. BLOQUE 2; Os xogos na idade infantil.	- Xogos con material motriz. - Xogos con material reutilizable. - Xogo simbólico. - ...
3. BLOQUE 3; Espacios, recursos e materiais para o xogo infantil.	- Espazos. - Recursos. - Materiais.
4. BLOQUE 4; Novas tendencias no xogo infantil.	- As novas tecnoloxías e o xogo. - Os xogos ambientados.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	12	18	30
Traballos de aula	5	10.5	15.5
Debates	5	7.5	12.5
Presentacións/exposicións	10	15	25
Prácticas de laboratorio	15	15	30
Eventos docentes e/ou divulgativos	4	6	10
Probas de resposta curta	2	10	12
Traballos e proxectos	0	15	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Sesión maxistral dos contidos da materia en determinados momentos incluíndo estratexias de resolución de problemas ou descubrimiento guiado.
Traballos de aula	Traballos na aula en relación a casos prácticos vinculados aos contidos dous temas.

Debates	Debates en pequenos grupos sobre os contidos ou casos prácticos propostos.
Presentacións/exposición	Exposicións prácticas de sesións.
S	
Prácticas de laboratorio	Realización de prácticas de laboratorio vinculadas a los contenidos de la materia.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a congresos, charlas e eventos vinculados á materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Base teórica do xogo
Debates	Fomentar a participación
Prácticas de laboratorio	Asistencia e participación activa ás prácticas.
Presentacións/exposicións	Entregas cumprindo os criterios de avaliación.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Probas de resposta curta Exame de resposta curta dos contidos teóricos da materia.	50	B7 B8 B9 B11
Traballos e proxectos Traballos vinculados á parte práctica da materia.	50	B7 B8 B9 B11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

BUCHER, W. (1986): *1000 exercices and jeux de natation*. Paris: Vigot.

HAASE, J. (1984): *Juegos en el agua*. Buenos Aires: Stadium.

LANUZA, F. y TORRES, A. (1989): *1.060 ejercicios y juegos de natación*. Barcelona: Paidotribo.

MORENO MURCIA, J.A. (2001): *Juegos acuáticos educativos*. Zaragoza: INDE.

Juegos con CANCIONES y bailes:

BLAKE, W. (1987): *Canciones de inocencia y de experiencia*. Madrid: Cátedra.

CASTAÑER, M. (1992): *Unidades didácticas para primaria I. Bailando en la escuela, el cuerpo expresivo, material alternativo y percepción*. Barcelona: Paidotribo.

CONDE, J.L. (1997): *Las canciones motrices para el desarrollo de las habilidades motrices en educación infantil y primaria a través de la música*. Barcelona: INDE.

ESCUADERO, M.P. (1990): *Didáctica musical activa*. Madrid: Real Musical.

LOUREIRO, A. (1995): *Canciones para o ano*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.

VIGO, M. (1982): *Canciones para todos*. Buenos Aires: Stadium.

WUYTACK, J. (1993): *Cantando, bailando*. Valencia: Nana Llibres.

BROWN, G. (1992): *Qué tal si jugamos -otra vez-: nuevas experiencias de los juegos cooperativos en la educación popular*. Buenos Aires: Humanitas. Caracas: Centro Guarura-Paz Presente.

GARAIGORDOBIL, M. (1992): *Juego cooperativo y socialización en el aula: un programa de juego amistoso, de ayuda y de cooperación para el desarrollo socio-afectivo en niños de 6 a 8 años*. Madrid: Seco Olea.

JARES, X.R. (1989): *Técnicas e xogos cooperativos para tódalas idades*. A Coruña: Via Lactea□Nova Escola Galega.

PALACIOS, J. (1994): *Juegos con paracaídas*. A Coruña: Centro Galego de Documentación e Edicións Deportivas. Material audiovisual de 20 minutos. Realización: J.C. PENA BABIO. Colaboradores: Eva Caudales Hermida y Alvaro Rivas Ares.

VV.AA. (1996): *Aprende a jugar, aprende a vivir*. Madrid: Asociación Pro-Derechos Humanos.

Juegos DIVERSOS en educación:

BERNE, E. (1987): *Juegos en que participamos: Psicología de relaciones*. México: Diana.

BLÁZQUEZ, E. (1986): *La actividad motriz en el niño de 3 a 6 años*. Madrid: Cincel.

BRULÉ, H. (1975): *Los niños de 2 a 4 años en el parvulario*. Barcelona: Educación-Sociedad.

CAIATI, M.; DELAC, S. y MÜLLER, A. (1987): *Juego libre en el jardín de infancia*. Barcelona: Ediciones CEAC.

CAROLI, R. (1990): *El gran libro de los juegos*. Barcelona: De Vecchi.

CRATTY, B. (1987): *Juegos escolares que desarrollan la conducta*. México: Pax México.

DAVID, J. (1990): *Juegos y trabajo social: un nuevo auxiliar en la práctica*. Buenos Aires: Humanitas.

DIEM, L. (1974): *Gimnasia y juego de movimientos rítmicos para niñas*. Buenos Aires: Paidós.

EDGREN, H. y GRUBER, J. (1971): *Juegos escolares para primaria*. México: Pax-México.

ERRÁZURIZ, P. y MARTÍN, L. (1987): *Aprender jugando. Preparación para la lectura y la escritura*. Madrid: Cincel.

FESLIKENIAN, F. (1974): *Juegos formativos para sus hijos. ¡Desarrollad su inteligencia!* Barcelona: De Vecchi.

GARCÍA ARTAL, A. Y OTROS (1992): *La educación física en educación primaria*. Documentos para la reforma; nº 16. Madrid: Alhambra Longman.

GOURLAT, C. (1989): *Ideas para divertir a los niños*. Barcelona: Martínez Roca.

GUZNER, S. (1982): *72 juegos para jugar con el espacio y el tiempo*. Madrid: Popular.

HERNÁNDEZ, J.L. y MANCHÓN, J.I. (1984): *Banco sueco*. Madrid: Gymnos.

KAMII, C. y VRIES, R. de (1988): *Juegos colectivos en la Primera enseñanza. Implicaciones de la teoría de Piaget*. Madrid: Visor.

LUQUE, F. y LUQUE, S. (1995): *Guía de Juegos Escolares con compañeros: fuerza, potencia, atención*. Madrid: Gymnos.

MENDEZ, A. (1994): *Juegos dinámicos de animación para todas las edades*. Madrid: Gymnos.

MOYLES, J.R. (1990): *El juego en la educación infantil y primaria*. Madrid: Ediciones Morata.

OPENHEIM, J.F. (1990): *Los juegos infantiles*. Barcelona: Martínez Roca.

PAVEY, D. (1982): *Juegos de expresión plástica*. Barcelona: CEAC.

RODRÍGUEZ, M. y KETCHUM, M. (1992): *Creatividad en los juegos y juguetes*. México: Editorial Pax México.

SANTOS HERNANDEZ, S.J. (1986): *Juegos de los niños en las escuelas y colegios*. Barcelona: De Olañeta.

SCHMIDT, G. (1989): *Juegos para escolares*. Málaga: Unisport.

TCHAKAROVA, I. (1983): *El juego en grupo. Juegos basados en la psicomotricidad*. Madrid: Anaya.

TOURTET, L. (1978): *Jugar, soñar, crear*. Madrid: Atenas.

ZAPATA, O. (1989): *El aprendizaje por el juego en la escuela primaria*. México: Pax México.

Juegos de INTEGRACIÓN y DISCAPACIDADES:

ALMONACID, V. y CARRASCO, M.J. (1989): *El juego en los niños ciegos y deficientes visuales*. Madrid: ONCE.

ARRÁEZ, J.M. (1997): *¿Puedo jugar yo? El juego modificado. Propuesta para la integración de niños y niñas con necesidades educativas especiales*. Granada: Proyecto Sur.

BROWNE, N. (1988): *Hacia una educación infantil no sexista*. Madrid: Centro de Publicaciones del M.E.C.

ESPINOSA, A. (1995): *Iguals pero diferentes: un modelo de integración en el tiempo libre*. Madrid: Popular.

- GONZÁLEZ, L. (1990): *Psicomotricidad para deficientes visuales (4-7 años)*. Salamanca: Amaru.
- PICQ / VAYER (1985): *Educación psicomotriz y retraso mental*. Barcelona: Científico-Médica.
- TORBET, M. y BENAVIDES, H. (1982): *Juegos para el desarrollo motor: crecimiento integral para todos los niños con o sin problemas*. México: Pax.
- WINNICK, J.P. (1990): *Adapted physical education and sport*. Illinois: Human Kinetics books.
- ZURHT, R. (1986): *Educación del movimiento y del cuerpo en niños discapacitados físicamente*. Buenos Aires: Panamericana.

Juegos con MATERIALES y DEPORTES ALTERNATIVOS:

- BLANDEZ, J. (1995): *La utilización del material y del espacio en Educación Física: propuesta y recursos didácticos*. Barcelona: Inde.
- BUGUIN, J.C. (1979): *El monopatín*. Madrid: N.S.
- CORIA, R. (1987): *Manual de prebeisbol*. Barcelona: Real Federación Española de Béisbol y Sofbol.
- GOULD, M. (1980): *Construye monopatines y otros deslizadores con ruedas*. Madrid: Altea.
- HERNÁNDEZ, M. (1984): *Disfruta tu tiempo libre con el bádminton*. Madrid: C.S.D.
- LEHN, D. (1991): *¡Agáchate y vuélvete a agachar! Malabares para todos*. Madrid: Frakson.
- MOREL, A. y OUAKI, G. (1987): *Todo sobre el skateboard*. Barcelona: L. de Caralt.
- PIÑANGO, CH. y MARTÍN FRANCÉS, S. (1994): *Construcción de juguetes con material de desecho*. Madrid: Editorial Popular.
- RHUE, B. y DARNELL, E. (1990): *Boomerang*. Sevilla: Progenza.
- SHER, B. (1996): *Juegos estupendos con juguetes improvisados*. Barcelona: Martínez Roca.
- VELÁZQUEZ, C. (1996): *Actividades prácticas en Educación Física. Cómo utilizar materiales de desecho*. Madrid: Escuela Española.
- VIROSTA, A. (1993): *Iniciación al disco volador*. Madrid: Gymnos.
- VV.AA. (1991): *THAOS. Deportes alternativos nº 2*. Madrid: Quinta Alternativa.
- ASOCIACIÓN DE SCOUTS DE CANADA (1987): *Juegos al aire*. Barcelona: Martínez Roca.
- BRITES, G. (1990): *Un lugar para jugar: el espacio imaginario*. Buenos Aires: Bonum.
- CORNELL, J. (1994): *Compartir el amor por la naturaleza. Juegos y actividades para todas las edades*. Barcelona: Ibis.
- DIEGO, J. (1995): *Juegos al aire libre: educación infantil y primaria*. Madrid: Escuela Española.
- FERREÑA, S. (1994): *Juegos para un día de campo*. México: Selector.
- FLURI, H. (1992): *1000 ejercicios y juegos de Tiempo Libre*. Barcelona: Hispano Europea.
- GAMBOA, S. (1991): *Aprender jugando con la naturaleza*. Maipu (Argentina): Bonum.
- HÉOMET, B. (1986): *Actividades en la naturaleza*. Barcelona: Hogar del Libro.
- LIMBOS, E. (1988): *Fiestas deportivas al aire libre*. Barcelona: Hogar del Libro.
- LÓPEZ, A. (1992): *Juegos, fiestas y diversiones en la América Española*. Madrid: Mapfre.
- MUGARDES, F. (1986): *Juegos de ecología*. Madrid: Alhambra.
- PAPAVENTOS EDUCACIÓN AMBIENTAL (1996): *Os xogos do vento verde: xogos cooperativos sobre o medio ambiente*. Santiago de Compostela: Naturaleza Galega.
- PORTMANN, M. (1987): *Juegos al aire libre*. Madrid: Esteban Sanz.
- REYNAUD, T. (1966): *Juegos para campo y bosque*. Barcelona: Vilamala.
- TAYLOR, J. (1993): *Guía de simulación y de juegos para la educación ambiental: programa internacional de educación*

ambiental UNESCO-PNUMA. Madrid: Los libros de la Catarata.

VILA, L. (1992): *Ecojuegos: juegos y actividades para todos los que aman la vida*. Buenos Aires: Bonum.

VV.AA. (1996): *Senderismo, barranquismo, puenting*. Barcelona: Plaza y Janes.

BRANDIN FEIJOO, C. (1986): *Os xogos dos nosos rapaces*. Orense: Caixa Ourense.

GUILLEMARD, G.; MARCHAL, J.C.; PARENT, M.; PARLEBAS, P. y SCHMITT, A. (1988): *Las cuatro esquinas de los juegos*. Lérida: Agonos.

PEREZ Y VERDES, R. y TABERNERO (1997): *Xogos populares en Galicia*. Santiago: Edicións Lea.

ROMANI, A. (1979): *Xogos infantiles de Galicia*. Santiago de Compostela: Follas Novas.

VV.AA. (1990): *Juegos y deportes autóctonos de Canarias: primeras jornadas de juegos y deportes autóctonos*. Las Palmas: Universidad de Las Palmas.

Juegos PREDEPORTIVOS:

CEBOLLA LÓPEZ, F. (1981): *Juegos con balón*. Barcelona: Vilamala.

FUSTE, X. (1996): *Juegos de iniciación a los deportes colectivos*. Barcelona: Paidotribo.

GARCÍA-FOGEDA, M.A. (1987): *El juego predeportivo en la educación física y el deporte*. Madrid: Pila Teleña.

JOYNSON, C. (1973): *Juegos deportivos. Iniciación escolar al deporte*. Barcelona: Hispano Europea.

SEGURA, J. (1989): *1.009 ejercicios y juegos de fútbol*. Barcelona: Paidotribo.

TEORÍAS acerca del juego:

ANTÚNEZ, S. Y OTROS (1992): *Del Proyecto Educativo a la Programación de Aula. El qué, el cuándo y el cómo de los instrumentos de la planificación*. Barcelona. Graó.

BARREAU, J.J. y MORNE, J.J. (1991): *Epistemología y antropología del deporte*. Madrid: Alianza Deporte.

CAGIGAL, J.M. (1981): *¡Oh Deporte! (Anatomía de un gigante)*. Valladolid: Miñón.

CAGIGAL, J.M. (1975): *El deporte en la sociedad actual*. Madrid: Editorial Prensa Española.

CAGIGAL, J.M. (1957): *Hombres y Deporte*. Madrid: Taurus.

CHATEAU, J. (1958): *Psicología de los juegos infantiles*. Buenos Aires: Kapelusz.

CONSEJO DE EUROPA - CONSEJO SUPERIOR DE DEPORTES: [Código de ética deportiva. Quien juega limpio, gana].

DELGADO, J.M.R. (1991): *La felicidad*. Madrid: Ediciones T.H.

DURAND, M. (1988): *El niño y el deporte*. Barcelona: Paidós.

FERREIRA DE OLIVEIRA, J.N. (1979): *Antropología do jogo. Antología de textos*. Lisboa: ISEF.

GONZÁLEZ ALCANTUD, J.A. (1993): *Tractatus ludorum. Una antropología del juego*. Barcelona: Anthropos.

HUIZINGA, J. (1938): *Homo ludens*. Haarlem: Tjeenk Willink.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**A linguaxe corporal**

Materia	A linguaxe corporal			
Código	P02G110V01928			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Pazos Couto, Jose Maria			
Profesorado	Abilleira González, Maite Pazos Couto, Jose Maria			
Correo-e	chema3@gmail.com			
Web				
Descrición xeral	Nesta materia o alumnado coñecerá as posibilidades expresivas do corpo e da linguaxe, adquirindo e vivenciando competencias que lle van a permitir favorecer o correcto desenvolvemento da expresión corporal no alumnado de 3 a 6 anos.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C57	Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas.
C58	Promover a sensibilidade relativa á expresión plástica e á creación artística.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D18	Lideranza
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D21	Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe				
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Saber utilizar o xogo como principal recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos e na linguaxe corporal.	A2 A4	B1 B2 B10	C57 C58	D1 D8 D16 D17
2. Potenciar nos nenos e as nenas o coñecemento e control do seu corpo e as súas posibilidades motrices mediante o corpo.	A1 A3 A5	B4 B8 B12		D1 D15
3. Promover o xogo simbólico e de representación de roles como principal medio de coñecemento da realidade social.	A2 A3	B4 B11 B12		D1 D14 D15 D16 D17 D18
4. Potenciar o uso da linguaxe corporal para conseguir unha mellor expresión, respectar o traballo propio e desenvolver habilidades sociais.	A1 A2 A5	B2 B4 B11 B12		D1 D7 D14 D15 D21
5. Potenciar nos nenos e as nenas o coñecemento e control do seu corpo e as súas posibilidades motrices.	A2 A4	B1 B8 B11 B12		D1 D2 D6 D9 D15 D16 D19
6. Ser capaz de deseñar actividades de aprendizaxe de novas formas de expresión.	A1 A3	B1 B4 B8 B11		D14 D15

Contidos

Tema	
Bloque 1	Principios básicos da linguaxe corporal en Educación Infantil. Linguaxe corporal e estilos docentes en Ed. Infantil.
Bloque 2	A linguaxe corporal medio de representación, expresión e comunicación en Educación Infantil. O código non verbal na infancia.
Bloque 3	Do xogo simbólico ao xogo dramático. A creatividade
Bloque 4	Principios metodolóxico-didácticos para a aplicación de técnicas artístico-expresivas en educación infantil: a danza creativa e tradicional, o teatro de sombras, a pantomima e a dramatización.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	22.5	45	67.5
Prácticas de laboratorio	30	52.5	82.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Sesión impartidas polo profesor, nas que se procurará a maior interactividade e participación do alumnado.
Prácticas de laboratorio	Prácticas que formaran parte do traballo da materia, e que seran desenvolvidas polos alumnos e avaliadas in situ polo profesor e alumnos, tentando acabar os aprendizaxes oportunos

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Realizaranse nas horas de practica da materia
Sesión maxistral	Impartidas na aula teorica POLO PROFESOR

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Sesión maxistral	Exposición práctica dalgún contido dos bloques do programa. Estas prácticas serán avaliadas durante o calendario de exames nas horas fixadas polo profesor	50
	A1	B1 C57 D17
	A2	B2 C58
	A3	B4
	A4	B8
	A5	B10
		B11
		B12
Prácticas de laboratorio	Avaliación escrita dos contidos do programa na data fixada no calendario de exames.	50
	A1	B1 C57 D1
	A2	B2 C58 D2
	A3	B4 D6
	A4	B8 D7
	A5	B10 D8
		B11 D9
		B12 D14
		D15
		D16
		D17
		D18
		D19
		D21

Outros comentarios sobre a Avaliación

As partes superadas gardarene máximo ata a seguinte convocatoria. Despois o alumno/a deberá desenvolver a asignatura Completa

Bibliografía. Fontes de información

VVAA, **LA EDUCACION PSICOMOTRIZ (3-8 AÑOS). CUERPO, MOVIMIENTO, PERCEPC ION, AFECTIVIDAD : UNA PROPUESTA TEORICO-PRACTICA,**

SAINZ DE VICUÑA, P, **EDUCAR EN EL AULA DE 2 AÑOS: UNA PROPUESTA METODOLOGICA,**

RUIZ DE VELASCO GALVEZ, A, **EL JUEGO SIMBÓLICO,**

PAOLI, A, **COMUNICACION Y JUEGO SIMBOLICO: RELACIONES SOCIALES, CULTURA Y PROCESOS DE SIGNIFICACION,**

VELAZQUEZ, E., **AFECTO Y LENGUAJE,**

PAT, O., **PSICOTERAPIA SENSORIOMOTRIZ: INTERVENCIONES PARA EL TRAUMA Y EL APEGO,**

CEBREIROS, J, **OLVIDA TU LENGUAJE CORPORAL: LA IMPORTANCIA DE LA EMOCIONES EN LA COMUNICACION, 1,**

VVAA, **CONSTRUYENDO IDENTIDAD CORPORAL,**

Pons, C, **COMUNICACIÓN NO VERBAL,**

Nista-Piccolo, V., **MOVIMIENTO Y EXPRESION CORPORAL EN EDUCACION INFANTI,**

Recomendacións

Materias que continúan o temario

A educación física como medio de interdisciplinaridade/P02G120V01941

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Actividade física e diversidade na escola/P02G120V01945

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación física e a súa didáctica na educación primaria/P02G120V01601

DATOS IDENTIFICATIVOS**Actividade física e diversidade na educación infantil**

Materia	Actividade física e diversidade na educación infantil			
Código	P02G110V01929			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Vicente Vila, Pedro			
Profesorado	Figueira Rodriguez, Alberto Vicente Vila, Pedro			
Correo-e	pachipedrito@edu.xunta.es			
Web				
Descrición xeral	A materia aborda a organización dos procesos educativos no eido das actividades físicas en relación coa atención as necesidades educativas especiais do alumnado en idade de escolarización na etapa de educación infantil baseada na adaptación do contexto educativo			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade

D18	Lideranza
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor
D21	Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
1. Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe para a diversidade.	A1	B1	D1
	A2	B2	D2
	A3	B3	D6
	A4	B4	D7
	A5	B8	D8
		B9	D9
		B11	D11
		B12	D13
			D14
			D15
			D16
			D17
			D18
		D19	
		D20	
		D21	
2. Ser capaz de utilizar os xogos como medio para promover a comprensión da realidade.	A1	B1	D1
	A2	B2	D2
	A3	B3	D6
	A4	B4	D7
	A5	B8	D8
		B9	D9
		B11	D11
		B12	D13
			D14
			D15
			D16
			D17
			D18
		D19	
		D20	
		D21	
3. Deseñar actividades encamiñadas ao desenvolvemento das habilidades *motrices que atendan á diversidade	A1	B1	D1
	A2	B2	D2
	A3	B3	D6
	A4	B4	D7
	A5	B8	D8
		B9	D9
		B11	D11
		B12	D13
			D14
			D15
			D16
			D17
			D18
		D19	
		D20	
		D21	

4. Coñecer o desenvolvemento *psicomotor e deseñar intervencións que atendan á diversidade	A1	B1	D1	
	A2	B2	D2	
	A3	B3	D6	
	A4	B4	D7	
	A5	B8	D8	
		B9	D9	
		B11	D11	
		B12	D13	
			D14	
			D15	
			D16	
			D17	
			D18	
			D19	
			D20	
			D21	
	5. Promover o xogo simbólico e de representación de roles como principal medio de coñecemento da realidade social.	A1	B1	D1
		A2	B2	D2
		A3	B3	D6
		A4	B4	D7
		A5	B8	D8
		B9	D9	
		B11	D11	
		B12	D13	
			D14	
			D15	
			D16	
			D17	
			D18	
6. Ser capaz de desenvolver os hábitos de autonomía persoal e o respecto ás normas de convivencia nos seus alumnos.	A1	B1	D1	
	A2	B2	D2	
	A3	B3	D6	
	A4	B4	D7	
	A5	B8	D8	
		B9	D9	
		B11	D11	
		B12	D13	
			D14	
			D15	
			D16	
			D17	
			D18	
7. Deseñar actividades encamiñadas ao desenvolvemento das habilidades *motrices	A1	B1	D1	
	A2	B2	D2	
	A3	B3	D6	
	A4	B4	D7	
	A5	B8	D8	
		B9	D9	
		B11	D11	
		B12	D13	
			D14	
			D15	
			D16	
			D17	
			D18	
8. Ser capaz de crear e manter liñas e lazos de comunicación coordinados coas familias para incidir máis eficazmente no proceso educativo	A5	B11	D11	
		B12	D13	
			D14	
			D19	

Contidos	
Tema	
BLOQUE 1	Conceptos básicos sobre diversidade e actividade física. Tipoloxía da diversidade: diversidade socioculturais, alumnado con necesidades educativas especiais, diversidade de xéneros e persoas, etc
BLOQUE 2	A atención á diversidade en educación infantil desde a motricidade e a práctica de actividades físicas. Os Modelos de ensino. A aprendizaxe motriz cooperativo. A convivencia e a resolución de conflitos.
BLOQUE 3	Estratexias didácticas de atención á diversidade desde a actividade física en educación infantil.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	30	52.5	82.5
Sesión maxistral	22.5	45	67.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Organización, deseño, dirección e desenvolvemento de sesións prácticas, vencelladas as competencias a desenvolver na materia. Organización, deseño, dirección e desenvolvemento de sesións prácticas nunha contorna educativa específica fora da facultade. Asistencia e participación activa nas prácticas desenvolvidas polo alumnado da materia.
Sesión maxistral	Sesións de presentación e exposición de contidos de carácter conceptual e teórico vencellados as competencias a desenvolver no alumnado e os contidos da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Sesión sobre os contidos teóricos ou conceptuais da materia a desenvolver na aula. A docencia repartirase en base os contidos específicos a desenvolver entre os docentes responsables da materia.
Prácticas de laboratorio	Deseño, dirección e desenvolvemento de sesións prácticas vencelladas as competencias e contidos desenvolvidos na materia. O desenvolvemento destas sesións corresponderá o profesorado e o alumnado da materia. A participación do alumnado nas sesión e o deseño, dirección e desenvolvemento das sesións por parte do alumnado son situacións obxecto da avaliación dos docentes responsables da materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
			A1	B1	D1
Prácticas de laboratorio	Participación activa nas clases prácticas, deseño, dirección e desenvolvemento de sesións prácticas vencelladas coas competencias e contidos da materia	50	A2	B2	D2
			A3	B3	D6
			A4	B4	D7
			A5	B8	D8
				B9	D9
				B11	D11
				B12	D13
					D14
					D15
					D16
					D17
					D18
					D19
		D20			

50	A1	B1	D1
	A2	B2	D2
	A3	B3	D6
	A4	B4	D7
	A5	B8	D8
		B9	D9
		B11	D11
		B12	D13
			D14
			D15
			D16
			D17
			D18
			D19
			D20
			D21

Outros comentarios sobre a Avaliación

E requisito imprescindible para a superación da materia ter aprobadas as dúas ferramentas ou instrumentos de avaliación establecidos. No caso de non superar a materia en primeira convocatoria gardanse as partes aprobadas exclusivamente ata a segunda convocatotia do mes de xullo. Non se gardan partes aprobadas da materia para outras matrículas na materia correspondentes a diferente curso académico.

Bibliografía. Fontes de información

* ABAIXO,

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

A linguaxe corporal/P02G110V01928

Xogo na educación infantil/P02G110V01912

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Desenvolvemento motor/P02G110V01202

DATOS IDENTIFICATIVOS**Didáctica da lingua estranxeira: Francés**

Materia	Didáctica da lingua estranxeira: Francés			
Código	P02G110V01939			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Lingua de impartición				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				

----- GUÍA DOCENTE NON PUBLICADA -----

DATOS IDENTIFICATIVOS**Música nas culturas**

Materia	Música nas culturas			
Código	P02G110V01944			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Costa Vázquez, Luís			
Profesorado	Costa Vázquez, Luís			
Correo-e	luiscosta@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Achegamento á música como parte da realidade cultural, tanto histórica como contemporánea, occidental ou de outras tradicións musicais do mundo.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
C54	Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.
C55	Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.
C56	Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D6	Capacidade de xestión da información
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D18	Lideranza

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
1. Comprender os principios que contribúen á formación cultural, persoal e social dende as artes.	A1	D1
	A3	D2
	A4	D6
	A5	D9
		D13
		D14

2. Coñecer o currículo escolar da educación artística, nos seus aspectos musicais nas súas dimensións práctica e cultural.	A1 A3 A4			D1 D6
3. Coñecer a variedade de estilos e manifestacións que a música tivo dende unha perspectiva histórica, con atención preferente á tradición culta de occidente.	A1 A3 A5		C54 C55	D1 D2 D6 D14 D16
4. Coñecer a variedade de estilos e manifestacións que a música ten no contexto actual, nas diferentes culturas e tradicións do mundo, con especial atención ao noso ámbito cultural máis inmediato.	A1 A3 A5		C54 C55	D1 D2 D6 D13 D14 D16
5. Coñecer a variedade de estilos e manifestacións que se encontran bo noso medio inmediato: música culta, tradicional e popular.	A1 A3 A5		C54 C55	D1 D2 D6 D13 D14 D16
7. Adquirir recursos para fomentar o uso de toda a variedade de estilos musicais dentro da acción pedagóxica.	A1 A2 A3 A4			D1 D2 D6 D8 D14 D18
8. Adquirir a competencia para a busca autónoma de recursos nas principais fontes documentais de música de todos os estilos pertinentes (cultura, tradicional e popular).	A1 A2 A3 A4	B8	C54	D1 D2 D6 D8 D14 D16 D18
9. Desenvolver a capacidade para o achegamento e observación crítica de realidades específicas da música en diversos ámbitos culturais. Para a súa valoración e a presentación dos resultados deste achegamento crítico.	A2 A3 A4 A5		C56	D1 D2 D6 D8 D9 D12 D13 D14 D15 D16 D18
10. Desenvolver o sentido crítico ante os fenómenos de mass-mediación e os problemas da homoxeneización cultural nun mundo globalizado.	A3	B8		D1 D6 D13 D14 D16

Contidos

Tema

1. As funcións da música	a. Música como cultura b. Funcións sociais da música c. A música como marcador social: étnico, xeográfico, político, de idade, etc.
2. A música na tradición culta europea: Algunhas aproximacións	a. O mundo da ópera b. Música, literatura e poesía no mundo medieval c. Música e arte no romanticismo europeo
3. A música de tradición oral e popular	a. Conceptos de música tradicional e popular. b. Presenza da música nas sociedades tradicionais c. A música popular no s. XX
4. Aproximación ás manifestacións musicais pasadas ou actuais, e elaboración dun proxecto	a. A elección do obxecto e a selección das fontes de información. b. Elaboración do proxecto c. Presentación do proxecto

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	41	30	71
Sesión maxistral	20	23	43
Obradoiros	10	20	30
Traballos e proxectos	3	3	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Obradoiros	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Obradoiros	Seguemento dos traballos realizados nos obradoiros
Traballos de aula	Seguemento dos traballos de aula
Sesión maxistral	Exposición das cuestións teóricas e prácticas de carácter xeral

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballos de aula	Seguimento participativo nas sesión de aula	50	A1	B8	C54	D1
			A2		C55	D2
			A3		C56	D6
			A4			D8
			A5			D9
						D12
						D13
						D14
						D15
						D16
						D18
Obradoiros	--	0				
Traballos e proxectos	Realización e Exposición en grupos reducido ou de xeito individual dun proxecto de investigación e reflexión crítica sobre un tópico da música, histórica ou actual	50	A1	B8	C54	D1
			A2		C55	D2
			A3		C56	D6
			A4			D8
			A5			D9
						D12
						D13
						D14
						D15
						D16
						D18

Outros comentarios sobre a Avaliación

<p>O seguimento regular das clases pode supor ata un 50% da cualificación final. </p><p>As competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo e, de non aprobarse entón, non se gardarán as notas para a seguinte convocatoria.</p>

Bibliografía. Fontes de información

COOK, N. (2001), **De Madonna al Canto Gregoriano**, Madrid. Alianza,

ESTEVE, R. (2008), **Comprender y amar la música.**, Barcelona. Océano.,

MARTÍ, .I. (2003), "El aula de música ante el reto de la interculturalidad"., Cuadernos de Pedagogía. núm. 328, pp. 55-57,

ROSS, A. (2007), **The rest is Noise: Listening to the twentieth century**, Nueva York. Farrar. Straus & Giroux,

SWANWICK, K. (1991), **Música, pensamiento y educación**, Madrid. Morata,

TRAVÉ, G. (2003), "**Música y problemas sociales**", Cuadernos de Pedagogía. núm. 328, pp. 48-50,

---

COOK. N. (2001) De Madonna al Canto Gregoriano. Madrid. Alianza.

ESTEVE, R. (2008) Comprender y amar la música. Barcelona. Océano.

MARTÍ, .I. (2003) "El aula de música ante el reto de la interculturalidad". Cuadernos de Pedagogía. núm. 328, pp. 55-57.

ROSS. A. (2007) The rest is Noise: Listening to the twentieth century. Nueva York. Farrar. Straus & Giroux.

SWANWICK. K. (1991) Música, pensamiento y educación. Madrid. Morata.

TRAVÉ, G. (2003) "Música y problemas sociales". Cuadernos de Pedagogía. núm. 328, pp. 48-50.

Recomendacións

Outros comentarios

Recoméndase:

- 1) Asistencia regular ás clases.
  - 2) Actitude favorable, receptiva e activa.
  - 3) Predisposición ao traballo en grupo
-

DATOS IDENTIFICATIVOS**Expresión corporal e danza**

Materia	Expresión corporal e danza			
Código	P02G110V01945			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	García Pintos, Isidro			
Profesorado	García Pintos, Isidro			
Correo-e	isidrogarcia@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C45	Coñecer a tradición oral e o folklora.
C53	Coñecer os fundamentos musicais, plásticos e de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
C54	Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.
C55	Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.
C56	Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.
C57	Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas.
C58	Promover a sensibilidade relativa á expresión plástica e á creación artística.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D5	Coñecemento de informática
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico

D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D18	Lideranza
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor
D21	Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Coñecer os fundamentos e desenvolvemento da didáctica da expresión corporal e a danza e ser capaz de realizar adaptacións que permitan acceder a todo o alumnado de primaria ao desfrute da música e ao seu uso como medio de expresión.	A1 A3	B1 B2 B11	C54 C55 C57	D5 D6 D9 D14 D15 D16 D19 D21
2. Ser capaz de analizar as correntes de educación musical a través do movemento, extraendo conceptos e liñas metodolóxicas cunha coherencia sistemática.	A2 A4	B2 B12	C53 C54 C56 C57 C58	D5 D7 D11 D18 D20
3. Coñecer a importancia da danza dentro da historia da música nas diversas culturas.	A1 A5	B8 B12	C45 C53 C54	D1 D2 D12 D13 D14 D16 D19
4. Saber utilizar o xogo musical como elemento didáctico e como contido.	A3 A4	B2 B8 B11	C55 C56 C57 C58	D1 D2 D8 D9 D11 D12 D14 D17 D18
Coñecemento e comprensión da literatura científica do ámbito da actividade física e o deporte.				
5. Ser capaz de utilizar referencias variadas para improvisar só ou en grupo.	A2	B2 B8 B11	C54 C56	D1 D2 D7 D8 D13 D15 D17 D19 D20 D21
6. Dominar a didáctica da expresión corporal-danza, así como as técnicas de programación, deseño de sesións, elección e creación de recursos e estratexias de intervención.	A1 A2	B2 B8	C53	D2 D5 D8 D9 D13 D16 D18
7. Coñecer os fundamentos da cultura popular, con especial referencia ao folclore propio da comunidade autónoma.	A4	B2 B12	C53 C58	D8 D12 D13 D14 D17 D19 D21

8. Coñecer e dominar os principios da expresión e a comunicación corporal máis directamente relacionados co feito musical e coa danza.	A4	B2 B8 B11	C53 C54 C55 C56	D1 D9 D12 D15 D17 D18 D19 D21
9. Coñecer os procesos da creación coreográfica aplicada ás aulas de educación primaria.	A3	B2 B11	C54 C56	D2 D6 D9 D11 D12
10. Coñecer un amplo repertorio de danzas do mundo e os seus procedementos didácticos dentro da educación primaria.	A4 A5	B2 B11	C53 C54	D6 D9 D12 D13 D15 D19 D21
11. Fomentar a práctica do traballo corporal expresivo como medio de autoconecemento e de comunicación humana.	A1 A4	B2 B8 B11 B12	C45 C56 C58	D1 D5 D12 D13 D15 D16 D21

Contidos

Tema	
1- Esquemas rítmicos e polirrítmias. Improvisación rítmica.	1.1 A expresión corporal e o ritmo musical como bases do movemento danzado 1.2 Técnicas de traballo do ritmo na Educación Primaria 1.3 O canon rítmico 1.4 A improvisación como base para a creación de novos ritmos.
2- Percusións corporais	2.1 O significado de corpo e a expresión corporal 2.2 Técnicas básicas de Expresión Corporal 2.3 A percusión corporal. 2.4 Percusión corporal e tubos sonoros
3- Xogos motrices e cancións con movemento	3.1 Cancións para o desenvolvemento da personalidade 3.2 Cancións para o desenvolvemento do control e axuste postural 3.3 Cancións para o desenvolvemento do esquema corporal 3.4 Cancións para o desenvolvemento do equilibrio 3.5 Cancións para o desenvolvemento da respiración 3.6 Cancións para o desenvolvemento da relaxación 3.7 Cancións para o desenvolvemento da temporalidade 3.8 Cancións para o desenvolvemento da espacialidade 3.9 Cancións para o desenvolvemento da coordinación
4- Creación coreográfica. Elementos. Procesos.	4.1 A coreografía como proceso de invención e creación na aula. 4.2 Danzas de presentación e danza aeróbica 4.3 Outros recursos didácticos: sombras chinescas corporais, sabas, máscaras.
5- Danza galega, danzas do mundo e bailes de salón. Aplicacións na aula.	5.1 A danza na historia. 5.2 Danza e Folclore do mundo: representación, simbolismo, función, traxes... 5.3 Danza galega 5.2 Os bailes de salón
6- Danza e improvisación: fontes motivadoras e procesos.	6.1 Técnicas de desenvolvemento creativo: improvisación e construción 6.2 A dramatización como proceso. Match de improvisación. O clown 6.3 Improvisación en danzas, bailes e cancións como medio de expresión e motivación do alumno.
7- Metodoloxías para a didáctica da expresión corporal-danza na escola.	7.1 Aspectos clave para o ensino e a aprendizaxe da expresión corporal e a danza 7.2 Técnicas de concienciación corporal. Técnica Alexander e Técnica de Jacobson. 7.3 Correntes pedagóxicas participativas e metodoloxías integradoras da expresión corporal e a danza na Educación Primaria.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	22	33	55
Sesión maxistral	10	0	10
Presentacións/exposicións	10	10	20
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	10	10
Debates	10	0	10
Cartafol/dossier	0	20	20
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	0	25	25

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Presentacións/exposicións	O estudante participará na creación de distintas presentacións e exposicións que o profesor propoñas na aula.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	O estudante traballará de forma autónoma para resolver os distintos problemas que se vaia atopando tanto como parte dun grupo ou de maneira individual.
Debates	Apertura de debates e discusións para compartir e ver puntos de vista, para extraer conclusións e co obxecto de reflexionar como medio para a aprendizaxe.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Realización de coreografías grupais e propostas motrices didácticas sobre cancións propostas
Sesión maxistral	Exposición de cancións motrices orientadas a fins concretos e de danzas do mundo concretas
Presentacións/exposicións	Presentacións grupais de actividades encamiñadas ó desenvolvemento dos nenos e das nenas
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Resolución tanto individual como grupalmente dos problemas que van xurdindo na realización das tarefas
Debates	Presentacións comúns de temas con diferentes enfoques e aportacións de diferentes puntos de vista
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	Realización dun dossier ou diario de clase no que se recollan aqueles datos realmente importantes ou destacables así como sirva de memoria e guía docente.
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Realización de distintas probas que sirvan para valorar o grao de asentamento dos obxectivos e o grao de acerto entre o planeado e o logrado

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballos de aula	Asistencia, participación, implicación e resolución de exercicios ou proxectos propostos.	40	A1 B2 C53 D2 A2 B8 C54 D9 B11 C55 D12 C56 D13 D14 D15 D17 D19 D21

Presentacións/exposicións	Participación e implicación nas distintas presentacións que se propoñan, tanto individuais como grupais	10	A4 A5	B2 B12	C45 C55 C56	D1 D2 D9 D18 D21
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Capacidade de resolución de exercicios de forma autónoma	10	A3 A4	B1 B2	C53 C55 C56 C57 C58	D1 D2 D12 D13 D16 D18 D21
Cartafol/dossier	Dossier organizado con todas as actividades levadas a cabo na materia por todos os membros da clase e tanto teóricas como prácticas.	20	A4	B8	C54 C56 C58	D5 D7 D8 D15 D16 D17 D19 D20
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Realización individual e grupal dunha proba práctica.	20		B2	C53 C54 C55 C56	D2 D9 D12 D13 D14 D16 D18 D21

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliaranse os contidos non aprobados no mes de xuño como:

O alumno ou alumna terá que simular unha situación de aula de infantil e mostrar e ensinar dúas danzas, unha libre e unha danza do mundo.

O alumno ou alumna terá que entregar e ensinar un dosier sobre as actividades levadas a cabo nas clases. O profesor lle indicaría cales e tería que constar unha descrición detallada das mesmas, así como expoñelas diante do profesor.

As datas de exames se poden consultar na web da facultade no apartado de organización académica (<http://feduc.webs.uvigo.es/index.php?id=60,0,0,1,0,0>)

Bibliografía. Fontes de información

BATALHA, A.P., **Metodología do ensino da danza**, UTL,

BERGE. IVONNE, **Danza la vida. El movimiento natural. Una autoeducación holística.**, Narcea,

KALMAR, D., **¿Qué es la Expresión Corporal?**, Lumen,

MONTAVEZ,M.; ZEA, M.J., **Expresión Corporal. Propuestas para la acción.**, Re-crea.,

ROMAIN, M., **La danse à l'école primaire.**, Retz.,

RUANO, K., SÁNCHEZ, G., **Expresión Corporal v Educación.**, Wanceulen.,

BATALHA, A.P., **Metodología do ensino da danza**, UTL,

· Montávez ,M, Zea, M.J. (1998): *Expresión Corporal. Propuestas para la acción*. Málaga. Ed. Re-crea.

· Knapp, M.L. (1992): *La comunicación no verbal: el cuerpo y el entorno*. Barcelona. Ed. Paidós.

· Pascual Mejía, P. (2002): *Didáctica de la Música. Primaria*. Madrid. Ed. Pearson.

· Pease, A. (1993): *El lenguaje del cuerpo*. Barcelona. Ed. Paidós.

· Santiago, P. (1985): *Desde la expresión corporal a la comunicación interpersonal*. Madrid. Ed. Narcea.

· Scott, M.D.; Powers, W.G. (1985): *La comunicación interpersonal como necesidad*. Madrid. Ed. Narcea.

· Winnicott, D.W. (1993): *El gesto espontáneo*. Barcelona. Ed. Paidós.

Recomendacións

Outros comentarios

Recoméndase:

- 1) Asistencia continua a clases.
  - 2) Actitude favorable, receptiva e participativa.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prácticas externas: Practicum**

Materia	Prácticas externas: Practicum			
Código	P02G110V01981			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	48	OB	4	An
Lingua de impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Martínez Figueira, María Esther			
Profesorado	Martínez Figueira, María Esther			
Correo-e	esthermf@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	<p>O artigo 2 do Real Decreto 1707/2011, de 18 de novembro, polo que se regulan as prácticas académicas externas dos estudantes universitarios, define estas como</p> <p>[...] unha actividade de natureza formativa realizada polos estudantes universitarios e supervisada polas Universidades, cuxo obxectivo é permitirllas aos mesmos aplicar e complementar os coñecementos adquiridos na súa formación académica, favorecendo a adquisición de competencias que os preparen para o exercicio de actividades profesionais, faciliten a súa empregabilidade e fomenten a súa capacidade de emprendemento.</p> <p>O Real Decreto mencionado establece no seu artigo 3 que, coa realización das prácticas académicas externas, se pretenden alcanzar os seguintes fins:</p> <p>a) Contribuír para a formación integral dos estudantes complementando a súa aprendizaxe teórica e práctica.</p> <p>b) Facilitar o coñecemento da metodoloxía de traballo adecuada á realidade profesional na que os estudantes han operar, contrastando e aplicando os coñecementos adquiridos.</p> <p>c) Favorecer o desenvolvemento de competencias técnicas, metodolóxicas, persoais e participativas.</p> <p>d) Obter unha experiencia práctica que facilite a inserción no mercado de traballo e mellore a súa empregabilidade futura.</p> <p>e) Favorecer a innovación, a creatividade e o emprendemento.</p>			

Competencias

Código	
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C59	Adquirir un coñecemento práctico do aula e da xestión da mesma.

C60	Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
C61	Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.
C62	Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.
C63	Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.
C64	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación que se poidan establecer nun centro
C65	Regular os procesos de interacción e comunicación en grupos de estudantes de 0-3 anos e de 3-6 anos.
C66	Coñecer formas de colaboración cos distintos sectores da comunidade educativa e da contorna social.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D4	Coñecemento de lingua estranxeira
D5	Coñecemento de informática
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D10	Traballo nun contexto internacional
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D18	Lideranza
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor
D21	Motivación pola calidade
D22	Sensibilidade por temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Coñecer a organización dos colexios de educación primaria e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento	B1 B6	C61 C62	D1
Relacionar teoría e práctica coa realidade da aula e do centro mediante o establecemento de relacións entre os coñecementos especializados, teóricos e metodolóxicos, e os resultados da observación, análise e intervención nas situacións educativas da escola na que se realizan as prácticas	B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12	C59 C60 C61 C62 C63 C64 C65 C66	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22

Interpretar e reflexionar sobre as observacións e/ou intervencións na aula mediante sesións de clase semanais organizadas polo profesor-coordinador da facultade	B1 B6 B12	C64	D1 D2 D3 D5 D6 D7 D8 D9 D14 D15 D16 D22
Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro onde se realizan as prácticas escolares	B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12	C59 C60 C61 C62 C63 C64 C65 C66	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22
Asumir que a competencia profesional do mestre ha de ir perfeccionándose e adaptándose aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida	B12	C61 C64	D8 D9 D10 D14 D15 D16 D17 D19 D22

Contidos	
Tema	
1. Observación e análise da realidade escolar e do contexto físico, socioeconómico, cultural e lingüístico	Observación e análise da realidade: - escolar e do contexto físico - socioeconómica - cultural - lingüística
2. Interacción e comunicación no ámbito educativo	Procesos comunicativos no ámbito educativo.
3. A planificación educativa na escola na etapa de educación infantil. Identificación, selección e discusión de técnicas e estratexias para a xestión e o control da aula	- Planificación escolar. - Organización escolar.
4. A intervención docente do estudante en prácticas. Deseño e desenvolvemento de estratexias e recursos educativos para o ensino en áreas instrumentais e de contidos específicos	A intervención docente na aula.
5. Deseño, realización e avaliación de intervencións educativas en relación co itinerario de especialización do estudante de prácticas	A avaliación das intervencións docentes.
6. Análise e valoración crítica do proceso de ensino e aprendizaxe na aula dende os marcos teóricos e metodolóxicos ofrecidos polas outras materias	A avaliación da práctica docente realizada.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Foros de discusión	0	25	25
Debates	25	0	25
Prácticum	600	0	600
Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum	0	550	550

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Foros de discusión	As titorías semanais, individuais e colectivas, co coordinador e os titores da Universidade serviranlle de asesoramento aos estudantes. Analizaranse e valorarán os datos observados á luz das competencias técnicas adquiridas nas outras materias e propóranse directrices para desenvolver novas tarefas.
Debates	A presentación de experiencias e reflexións realizadas durante as estadias no centro escolar e o intercambio de criterios entre os estudantes de prácticas servirán para compartir experiencias e para contrastar a propia visión de a realidade educativa.
Prácticum	O núcleo formativo fundamental do Prácticum desenvolverase mediante a participación no proceso de ensino e aprendizaxe da aula de educación infantil asignada (xeralista e de especialidade, se é o caso). O alumno de prácticas participará nas reunións dos equipos educativos dos que faga parte e colaborará nos proxectos de innovación e nas actividades extraescolares que o centro desenvolva. Así mesmo asistirá a todas as reunións e actividades organizadas para que os estudantes en prácticas coñezan en profundidade a realidade educativa da Educación Infantil.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Foros de discusión	Participación activa en espazos de discusións educativas.
Debates	Participación activa en debates educativos.
Prácticum	Realización da estancia en centros escolares.
Probas	Descrición
Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum	Realización da memoria e diario de prácticas.

Avaliación					
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Prácticum	Informe da titora ou titor do centro, segundo o protocolo corresponde.	50	B1	C59	D1
			B2	C60	D2
			B3	C61	D3
			B4	C62	D4
			B5	C63	D5
			B6	C64	D6
			B7	C65	D7
			B8	C66	D8
			B9		D9
			B10		D10
			B11		D11
			B12		D12
					D13
					D14
					D15
					D16
					D17
					D18
					D19
					D20
					D21
					D22

Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum	Asistencia e avaliación das reunións e outras actividades programadas. Memoria de Prácticas	50	B1	C59	D1
			B2	C60	D2
			B3	C61	D3
			B4	C62	D4
			B5	C63	D5
			B6	C64	D6
			B7	C65	D7
			B8	C66	D8
			B9		D9
			B10		D10
			B11		D11
			B12		D12
					D13
		D14			
		D15			
		D16			
		D17			
		D18			
		D19			
		D20			
		D21			
		D22			

Outros comentarios sobre a Avaliación

1. A titora ou titor académico da universidade avaliará as prácticas desenvolvidas polos estudantes de conformidade cos criterios e fontes de información sinalados.
2. A titora ou titor do centro escolar, como indica o art. 13 do Real Decreto 1707/2011, de 18 de Novembro, polo que se regulan as prácticas académicas externas dos estudantes universitarios, realizará e remitirá ao titor/a académico da Universidade a avaliación final.
3. Para superar a materia do Prácticum o estudante deberá acadar o aprobado en cada un dos criterios de avaliación establecidos nos informes, tanto do titor/a do centro escolar como do titor/a académico. Manteranse as competencias adquiridas en primeira convocatoria ata segunda convocatoria.
4. Para facilitar o proceso de avaliación, antes do inicio das prácticas, o coordinador/a do Prácticum remitiralle ao centro escolar a folla de avaliación na que se reflectan as diferentes competencias obxecto de mesma.
5. Conforme a normativa vixente, con independencia de ser estudantes asistentes como non asistentes, o alumnado disfrutará de condicións equivalentes de avaliación.

Particularmente, no tocante á Memoria de Prácticas, sinalar:

1. A Memoria das prácticas desenvolverase consonte o establecido no art. 14 do Real decreto 1707/2011, de 18 de Novembro.
2. A través da guía docente, así como por outro tipo de orientacións, a Comisión de Prácticas establecerá anualmente as recomendacións precisas para unha correcta elaboración da Memoria.
3. Para facilitar o proceso de avaliación cada titor ou titora contará coa correspondente folla de avaliación.
4. As datas de entrega da Memoria de Prácticas de cada convocatoria figura reflexado no calendario académico da Facultade, podendo consultarse no apartado de organización académica da web da facultade.

Bibliografía. Fontes de información

- CEBRIÁN DE LA SERNA, M. Y MONEDERO MOYA, J. J. (2009). El e-portfolio y la e-rúbrica en la supervisión del practicum. En M. RAPOSO RIVAS, M. E. MARTÍNEZ FIGUEIRA, L. LODEIRO ENJO, J. C. FERNÁNDEZ DE LA IGLESIA y A. PÉREZ ABELLÁS (coord.), El practicum más allá del empleo: formación vs training (369-380). Santiago de Compostela: Imprenta universitaria.
- CID SABUCEDO, A., DOMÍNGUEZ PRIETO, E. y RAPOSO RIVAS, M. (1998). La práctica reflexiva como medio de construcción del pensamiento práctico de tutores y tutorandos. En M. A. ZABALZA BERAZA (ed.), Los tutores en el practicum: Funciones, formación y compromiso institucional (219-234). Pontevedra: Diputación Provincial de Pontevedra.
- GARCÍA FERNÁNDEZ, A. (2006). La tutoría y la relación profesor-alumno en la formación para la inserción laboral. Revista de Educación (Madrid), 341, 197-211.

- GUTIÉRREZ CUENCA, L., CORREA GOROSPE, J. M., JIMÉNEZ DE ABERASTURI APRAIZ, E. y IBÁÑEZ ETXEBERRIA, A. (2009). El modelo reflexivo en la formación de maestros y el pensamiento narrativo: estudio de un caso de innovación educativa en el Practicum de Magisterio. *Revista de Educación (Madrid)*, 350, 493-505.
- IGLESIAS FORNEIRO, M. L. (2005). La tecnología audiovisual al servicio del practicum: el vídeo y la fotografía digital. En L. IGLESIAS FORNEIRO, M. A. ZABALZA BERAZA, A. CID SABUCEDO y M. RAPOSO RIVAS (coord.), *El practicum como compromiso institucional: los planes de prácticas (1211-1214)*. Santiago: Unidixital.
- LATORRE MEDINA, M. J. (2007). El potencial formativo del practicum: cambio en las creencias que sobre la enseñanza práctica poseen los futuros maestros. *Revista de Educación (Madrid)*, 343, 249-273.
- LOBATO FRAILE, C. (ed.) (1996). *Desarrollo profesional y prácticas/practicum en la universidad*. Bilbao: Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco.
- MARTÍNEZ FIGUEIRA, M. E. (2010b). Ser tutor, ¿Cuestión de personalidad o de profesionalidad?. *Revista Educativa de Orientación y Psicopedagogía*, 21 (3), 1-6.
- MOLINA RUIZ, E., IRANZO GARCÍA, P., LÓPEZ LÓPEZ, M. C. y MOLINA MERLO, M. A. (2008). Procedimientos de análisis, evaluación y mejora de la formación práctica. *Revista de Educación (Madrid)*, 346, 335-361.
- RAPOSO RIVAS, M. (2002). Contribuciones de las Tecnologías de la Información y la Comunicación al desarrollo del practicum de futuros docentes. En L. IGLESIAS FORNEIRO, M. A. ZABALZA BERAZA, A. CID SABUCEDO y M. RAPOSO RIVAS (coord.), *Desarrollo de competencias personales y profesionales en el practicum (1-21)*. Lugo: Unicopia.
- RAPOSO RIVAS, M. y SARCEDA GORGOSO, M.C. (2007). La integración de las TIC en la supervisión del Practicum. En A. CID SABUCEDO, M. MURADÁS LÓPEZ, M. A. ZABALZA BERAZA, M. GONZÁLEZ SANMAMED, M. RAPOSO RIVAS y L. IGLESIAS FORNEIRO (coord.), *Buenas prácticas en el practicum (1091-1101)*. Santiago de Compostela: Imprenta universitaria.
- SCHÖN, D.A. (1992). *La formación de profesionales reflexivos. Hacia un nuevo diseño de la enseñanza y el aprendizaje en las profesiones*. Barcelona: Paidós-MEC.
- ZABALZA BERAZA, M. A (1989). Teoría de las Prácticas. La formación práctica de los profesores. En M. A. ZABALZA BERAZA (coord.), *Actas del II Symposium sobre prácticas escolares (15-40)*. Pontevedra: Diputación Provincial de Pontevedra.
- (2004). Condiciones para el desarrollo del practicum. En *Profesorado, Revista de curriculum y formación del profesorado*, 8 (2), 1-22.
- (2005). El aprendizaje experiencial como marco teórico para el Practicum. En L. IGLESIAS FORNEIRO, M. A. ZABALZA BERAZA, A. CID SABUCEDO y M. RAPOSO RIVAS (coord.), *El practicum como compromiso institucional: los planes de prácticas (19-34)*. Santiago: Unidixital.
- (2007). Buenas prácticas en el practicum: bases para su identificación y análisis. En A. CID SABUCEDO, M. RAPOSO RIVAS y A. PÉREZ ABELLÁS, *El practicum: buenas prácticas en el Espacio Europeo de Educación Superior (7-34)*. Santiago: Tórculo.
- ZEICHNER, H. (1993). *A formação reflexiva de professores: ideias e práticas*. Lisboa: Educa.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Traballo de Fin de Grao/P02G110V01991

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Comunicación: Lingua española/P02G110V01101

Comunicación: Lingua galega/P02G110V01201

Educación: Desenvolvemento motor/P02G110V01202

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil/P02G110V01102

Educación: Teoría e institucións contemporáneas da educación/P02G110V01204

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/P02G110V01205

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/P02G110V01104

Socioloxía: Socioloxía da educación/P02G110V01105

Antropoloxía: Pensamento e cultura/P02G110V01401

Aprendizaxe das ciencias da natureza/P02G110V01403

Didáctica da lingua e a literatura infantil/P02G110V01404

Educación: Educación para a saúde e a súa didáctica/P02G110V01301

Educación: Titoría e orientación coa familia/P02G110V01303

Idioma estranxeiro I: Francés/P02G110V01405

Idioma estranxeiro I: Inglés/P02G110V01406

Psicoloxía: Fundamentos psicolóxicos da intervención temperá/P02G110V01304

Psicoloxía: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil/P02G110V01305

Educación física e a súa didáctica na idade infantil/P02G110V01503

Outros comentarios

Ter en conta a normativa propia de Prácticas Curriculares da Universidade de Vigo e da Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Traballo de Fin de Grao**

Materia	Traballo de Fin de Grao			
Código	P02G110V01991			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Martínez Figueira, María Esther			
Profesorado	Martínez Figueira, María Esther			
Correo-e	esthermf@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O Traballo Fin de Grao consiste no desenvolvemento autónomo por parte do estudante dun proxecto baixo a dirección dun profesor titor, cuxa realización ten a finalidade de favorecer que o estudante integre as ensinanzas recibidas durante os estudos e asegurar a adquisición das competencias propias da titulación.			

Competencias

Código	
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C61	Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.
C62	Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.
C63	Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.
C64	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación que se poidan establecer nun centro
C65	Regular os procesos de interacción e comunicación en grupos de estudantes de 0-3 anos e de 3-6 anos.
C66	Coñecer formas de colaboración cos distintos sectores da comunidade educativa e da contorna social.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D4	Coñecemento de lingua estranxeira
D5	Coñecemento de informática
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas

D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D10	Traballo nun contexto internacional
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D18	Lideranza
D19	Cofecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor
D21	Motivación pola calidade
D22	Sensibilidade por temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
É capaz de interrelacionar as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente.	B8	C61 C65 C66	D2 D7 D8 D17 D18 D21 D22
Seleccionar e saber utilizar o material e equipamento deportivo axeitado para cada tipo de actividade a desenvolver no atletismo e natación.			
É capaz de estudar ou avaliar situacións educativas e recoller, ordenar, tratar e analizar a información, tendo en conta os puntos de vista dos participantes, os conceptos teóricos, os datos da investigación, as normas legais e os procedementos institucionais.	B1 B2 B4 B5 B8	C63 C64 C66	D6 D11 D13 D14 D15 D16
É capaz de deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención educativa o o ciclo de infantil e planear de forma negociada unha secuencia de accións e seguir e avaliar o seu desenvolvemento.	B2 B4 B6 B7	C63 C64 C65 C66	D1 D2 D9 D10 D13
É capaz de programar o propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións pre-profesionais e analizando a eficacia do propio programa de traballo.	B10 B12	C62 C63	D2 D8 D21
É capaz de contribuír á promoción de boas prácticas do mestre participando no desenvolvemento e análise das propostas educativas que se implementan.	B7 B9 B12	C66	D5 D12 D19 D20
É capaz de sintetizar información e soste argumentos sólidos.	B2 B3 B11		D3 D4
É capaz de presentar conclusións verbalmente e por escrito, de forma estruturada e adecuada á audiencia para a que fosen preparadas.	B8		D3 D5 D6
É capaz de elaborar e redactar informes de investigación aplicada á intervención educativa e traballos académicos e profesionais utilizando distintas técnicas, incluídas as derivadas das tecnoloxías da información e a comunicación.	B11	C65	D3 D16 D17 D18

Contidos

Tema	
Relacionados coas materias do título.	Contidos das materias do Grao de Educación Infantil
Planificación, desenvolvemento e/ou avaliación de investigacións, recursos didácticos ou proxectos de intervención.	Investigacións, recursos didácticos ou proxectos de intervención.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Traballos tutelados	10	115	125
Presentacións/exposicións	1	20	21

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades dirixidas á presentación do TFG, proporcionando orientacións sobre a planificación, deseño e realización do traballo.
Traballos tutelados	Ao alumnado asignaráselle un titor/a para a realización do TFG. A tutorización consistirá en supervisar e orientar ao estudante na temática, metodoloxía, elaboración e presentación e calquera outro aspecto académico, así como falcitar a súa xestión, dinamizar e facilitar todo o proceso ata a súa presentación e defensa.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumnado do TFG realizado ante un Tribunal.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	O alumnado realizará o TFG baixo a tutela do seu titor/a asignado.
Presentacións/exposicións	O alumnado realizará a defensa oral do TFG.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballos tutelados	Informe da titora ou titor académico sobre o seguimento do traballo do alumno	30	B1 C61 D1 B2 C62 D2 B3 C63 D3 B4 C64 D4 B5 C65 D5 B6 C66 D6 B7 D7 B8 D8 B9 D9 B10 D10 B11 D11 B12 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22

Presentacións/exposicións Informe do tribunal sobre a memoria do TFG e a súa exposición e defensa	70	B1	C61	D1
		B2	C62	D2
		B3	C63	D3
		B4	C64	D4
		B5	C65	D5
		B6	C66	D6
		B7		D7
		B8		D8
		B9		D9
		B10		D10
		B11		D11
		B12		D12
				D13
			D14	
			D15	
			D16	
			D17	
			D18	
			D19	
			D20	
			D21	
			D22	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Tribunal será a media aritmética das notas atribuídas por cada un dos seus membros.

O TFG debe ser un traballo persoal no que se constrúa un discurso propio. Cando se utilicen ideas ou palabras doutra autoría acreditarase explicitamente a súa orixe.

Aqueles estudantes que non superen o TFG na avaliación do segundo cuadrimestre poderán presentarse á segunda convocatoria no mes de xullo.

As datas de entrega da memoria e da defensa do TFG serán publicadas con antelación suficiente na web da Facultade.

No caso de obter a cualificación de suspenso, ben sexa na primeira ou segunda convocatoria, o tribunal fará chegar un informe coas recomendacións oportunas ao estudante e ao/o titor/a para a mellora do traballo e a súa posterior avaliación.

Conforme a normativa vixente, con independencia de ser estudantes asistentes como non asistentes, o alumnado disfrutará de condicións equivalentes de avaliación.

Bibliografía. Fontes de información

Ferrer, V.; Carmona, M.; Soria, V. (Eds.), **El Trabajo Fin de Grado. Guía para estudiantes, docentes y agentes colaboradores**, Madrid: McGraw Hill,

Bibliografía complementaria:

- APA (2010). Manual de Publicacións da American Psychological Association (3ª ed. traducida da 6th en inglés). Méjico: Manual Moderno.
- Cordón, J.A.; López, J.; Vaqueiro, J. (2001). Manual de investigación bibliográfica e documental. Madrid: Pirámide.
- Xurado Vermellas, E. (2002). Técnicas de investigación documental: manual para a elaboración de tese, monografías, ensaios e informes académicos. México: Thompson.
- Walker, Melissa (2005). Como escribir traballos de investigación. Barcelona: Gedisa.

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Prácticas externas: Practicum/P02G110V01981

Outros comentarios

Ter en conta a normativa propia de TFG da Universidade de Vigo e da Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte